

Posudek diplomové práce Barbory Klimtové Skloňování maskulin s tvarotvorným
základem zakončeným na obojetnou souhlásku v současné češtině

Předložená diplomová práce je věnována dílčí morfologické tematice, deklinaci vybraného typu maskulin v současné češtině. Její koncepce, metodika, uspořádání obsahu, záměr jsou naprosto přesně stanoveny, autorka se důsledně držela zadání práce a úspěšně je naplnila. Východiskem jí byl dosavadní lingvistický (gramatický) popis současného stavu, materiálem Retrogradní slovník současné češtiny a korpusová databáze ČNK SYN2010 a u vybraných jmen výsledky vlastního dotazníkového průzkumu.

Diplomová práce B. Klimtové má logicky promyšlenou obsahovou a kompoziční výstavbu (výkladové kapitoly jsou hierarchicky členěny pomocí desetinného třídění, připojen je seznam zkratk a použité literatury), je zpracována systematicky, přehledně, se smyslem pro věcnost, přesnost a detailnost. Poskytuje důležitá fakta o kodifikaci a úzu poměrně uzavřené skupiny maskulin, vesměs běžných a některých velmi frekventovaných, ve které se projevují tendence ke kolísání mezi tvrdou a měkkou deklinací. Tyto tendence se vývoj proměňují a důkladným srovnáním jednotlivých kodifikací od 2. poloviny 20. století (Šmilauerova Nauka o českém jazyku, 1972) do současnosti (Cvrčková Mluvnice současné češtiny, 2010 a Internetová jazyková příručka) a korpusových dat dospěla diplomantka k cenným výsledkům, naznačujícím proměny v kolísání některých maskulin zakončených na obojetné souhlásky *-s* a *-z* (viz Závěr). Uvedené poznatky mohou sloužit jako dílčí příspěvky k nejnovějšímu popisu dynamiky současné češtiny v rovině morfologické.

Diplomová práce B. Klimtové má vysokou jazykovou úroveň, drobné formální nedostatky jsou výjimečné, vyznačila jsem je v rukopisu práce. Spíše pro zajímavost a některé jako podklad pro diskusi při obhajobě kladu následující otázky:

s. 52-53: U jména *los* (ve významu výherního kupónu) se nám tvary tvrdé deklinace zaznamenávaly s obtížemi, koncovky měkké neživotné deklinace jsme však nezjistili v žádném z dokladů. – V čem spočívala obtížnost zaznamenávání uvedených tvarů?

s. 58: substantivum *řetěz*: v korpusu SYN2010 byly nalezeny dva doklady s podobou *řetězi* v 7. pádě plurálu. – Jistě nejde, jak je v práci uvedeno, o kolísání. Do jaké míry – nejen u tohoto substantiva, ale také u ostatních – lze přičítat variantní (odchylné) koncovky za náhodnou pravopisnou chybu, možná překlep? Ačkoliv nelze přesně poznat jejich motivaci, lze na základě korpusových dat odhadnout, zda by tyto náhodné podoby ovlivnily skutečné tendence ke kolísání?

s. 59: V mluvnících a člancích na toto téma byli jako kolísající zmíněni *bonz*, *markýz*, *stávkokaz*, *révokaz*, *všekaz*. ... Zatímco *plaz*, *dikobraz*, *kněz*, *vítěz* by kolísání podléhat neměli, *bonz*, *markýz*, *platýz* bývají označovány jako kolísající. – Překvapivé a neuzuální je chápání gramatické shody podmětu s přísudkem. Prosím o zdůvodnění.

s. 64 a jinde: U uvedených maskulin, která vykazují odchylné koncovky od základního (původního) deklinačního typu se konstatuje kolísání. Domníváte se, že by se u některých z nich dalo uvažovat již o přechodu od jedné deklinace k druhé?

K obsahu práce mám ještě jednu drobnou připomínku: škoda, že autorka neuvedla zadání dotazníku (např. jako přílohu práce).

Závěr: Práce Barbory Klimtové splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji jako **výbornou**.

Praha 10. 8. 2011

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
oponentka práce